هێرشی حاجی ئۆمەران سەرەتایەك بۆ بە قوربانیكردنی كورد لەپێناو ڕوحی شەیتانی ئێران

عەلی مەحموود محەمەد

هێرشی هاوبەشی پارتی وئێران بۆ حاجی ئۆمەران لەساڵی ١٩٨٣ دا ,بە یەكەم نموونەی ئەنجامدانی شەڕی هاوبەشی پارتە كوردییەكان لە گەڵ ئێران دژ بە سوپای عێراق دێتە ژماردن ,لێرەوە ئەم تەرزو شێوە هاوكارییە سەربازی سیاسییە ,دەبێت بە تەرزو مۆدێلێكی بەشێك لە لایەنە كوردییەكانی دیكەی باشوور ئیلهامی لێ وەردەگرن , لە پشت پەرتووكە سورەكان و ئاڵاكانی كوردستانەوە دەست لە گەڵ پاسدار تێكەڵ كرا پرۆژەی شەری هاوبەشیان لە گەڵ ئێران دادەرشت . لێرەوە بوونە ویلی ڕێگای پەیوەندییەكانیان لە گەڵ ئێران , وایان دەنواند بەخت یاریان بووەو ڕێوی بەرەو پیرییانەوە چووە ,دڵیان بەوە خۆش بوو , ئێران كاری هاوبەشیان لەگەڵ دەكات . بە پشت بەستن بە ئێران دەیانەویست ببنە هێزی یەكەم و چوار مشقی لەسەر باڵا دەستی لە كوردستان دابنیشن , ینك وپدك ,خولیای بوون بە یەكەم هێز لە كوردستان ,بەردەوام لەمێشكیان خولی دەخوارد ,پاش ئەوەی چەكیان لە ئێران وەر گرت ئومێدیان باڵای دەكرد.
بە بێ ئەوەی بزانن مامڵە كردن لەگەڵ دوژمندا خیانەت كارییە لە گەل و لای فاشییەكانیش گەل بەرەو چارەنووسێكی ڕەشە بات . بەم كارەشیان كەوتنە ناو تەڵەی ئێرانەوە ,لە گەڵ ئەودا بەرەو چارەنووسی نادیار ملیان دەنا .
پێشتریش پارتی دیموكراتی كوردستان ((عێراق)) زۆر جەنگی هاوبەشی شان بە شانی هێزەكانی كۆماری ئیسلامی ئێران دژ بە پێشمەرگەی كوردستانی خۆر هەڵات (بە تایبەت دیموكرات و كۆمەڵە) ئەنجام دابوو, لەگرتنەی زۆر دەڤەر و شار و شارۆچكە رۆڵی گێرابوو ,نمونەیەكی سەركەوتووی لە كاری سەربازی –سیاسی هاوبەشی خستبووە سەر سفرەی كون بووی كۆماری ئیسلامی ئێران ,ئەم پەیمانامەیە بۆیان پەیماننامەی فاوست بوو (لەو پەیماننامەیە فاوست روحی خۆی بەشەیتان فرۆشت) بەلام فاوستەكەی ئیمە دوایی بوون بەدو و سێ و چوار وپێنج نەك تەنها ڕوحی خۆیان بە لكە ڕوحی هەموو گەلیان بەشەیتانە ڕیشنە دڕندەكەی ئەودیو سنوور فرۆشت , بەم كارەشیان بوونە دیلی پەیوەندییەكانیان لە گەڵ ئێران .تاكتیكی ماڵویرانكەر سەدان هەزار كەسی كردە قربانی , بەم كارە ناشرینەشیان دۆزی كوردییان لە جەنگی كۆنە پەرستانەی عێراق ئێران خنكاندو شەڵاڵی خوێنیان كردو ڕەوایەتی گیانی بزووتنەوەی رزگاریخوازیان تیایدا كوشت و ناشرینیان كرد .
ئەم جەنگە هاوبەشانە دەستپێكی خۆكوژی بە كۆمەڵی (خێڵێك دواتر گەلێك) ی لێكەوتەوە , هەرچەندە پارتی بۆ خۆی هاشا لەوە دەكات , لەو شەرە ((حاجی ئۆمەران)) بەشدار بوو بێت و پێش بە سوپای پاسداران كەوتبێت و چاوساغی بۆیان كردبێت (بە شەفەیی چەند جارێك لەسەر زاری بەرپرسانییەوە ئەمە ڕاگەیەنراوە), بەڵام بۆ خۆی تاوانەكە بەو بەهانەیەو بەو ناوەوە ئەنجامدرا و لەژێر ئەو كارە خۆی شاردەوە, لێ ڕەتكردنەوەكانی پارتیش بەشێوەی فەرمی نییە , لە بەرامبەردا زۆر سەرچاوە ئاماژە دەدەن بەوەی ئەو كارە سەربازییە هاوبەشە بەرفراوانە ئەنجامدراوە , تاڵی لەوەدایە هەمان پارتی سیاسی دوای ٣ ساڵ لەو كارەساتەی هاشا لە رۆڵی خۆی دەكات تیایدا , دێت هەمان تاكتیك جارێكی تر هەڵدەبژێرێتەوە و پیادەی دەكاتەوە , جارێكی دیكە بە ئاشكرا بە شێوەی ر بەرفاوانتر و بەربڵاوتر و ئاشكراتر دووبارەی دەكاتەوە , ئەزموون لە درندانەترین پەرچەكرداری تا ئەو دەمی ڕژێم وەرناگرێت بەرامبەر بە گەلەكەی تەنانەت كەسە نزیكەكانی سەرۆكەكانی , بۆ جاری دووەم دێت زنجیرەیەك چالاكی سەربازی هاوبەش , لەگەڵ هێزەكانی ئێرانی دژ بە سوپای عێراق بە ئاشكرا و لە قولایی وڵاتدا لە زاخۆوە بۆ هەڵەبجە ئەنجام دەداتەوە . بەم كارەشیان بوونە پۆلیسی ئیران لە كوردستان ,بەڵام مەخفەرەكەیان لە ئێران بوو , لەو دیوەوە نەخشەیان بۆ دادەرێژرا , لەم دیو كوردیان دەكردە سوتەمەنی نەخشەكانیان . بەم شێوەیە هەموویان بەشدارن لە مێژوویییەكی هاوبەش , مێژووییەكی هەتیو تا ئێستا دانی پێدا نانێن.

بۆچی حاجی ئۆمەران !!

گرتنی شارۆچکەی حاجی ئۆمەران بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان و کۆماری ئیسلامی ئێران گرنگی تایبەتی خۆی هەبوو , بۆ ئێرانییەکان لە پاڵ سەرکەوتنە سەربازییەکە بەسەر عێراقدا ,هاوکات دەروازەیەکیش بوو بۆ بۆ ئەوەی کوردستان بکاتە بەشێك لە جەنگەکە و بەسەر نەیارەکانیدا سەرکەوێت لە کوردستان , ناوچەیەکی بەرزایی ستراتیژی دەیتوانی لەوێوە جوڵەی هێزەکانی دیموکرات و کۆمەڵە لە ناوچەکانی پیرنشار و شنۆو .... کۆنترۆڵ بکات و بارەگاکانی پشت جەبهەیان پێ چۆڵ بکات وسنووری چالاکیەکانیان بەرتەسك بکاتەوە ,بۆ ئێران سەرکەوتنەکە دوو بوو هەم بەسەر عێراق و هەم بەسەر کورددا بوو .

هەرچی بۆ پارتی دیموکراتی کوردستانە ,بە بەشداریکردنی لە شەڕەکە لە لایەکەوە دڵسۆزی خۆی سەلماندەوە بۆ کۆماری ئیسلامی ئێران ,لە ڕێگەی ئەو کارەوە شەرعییەتی مانەوەی لە ئێران و هاوکاریکردنی لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە وەرگرت , لە لایەکی دیکەوە :

- دەڤەری حاجی ئۆمەران ناوچەیەکی ستراتیژی سەربازی گرنگ بوو ,ناوچەی قەڵەمڕەوی ینك بوو, هاوسنوور بوو لەگەڵ ناوچەکانی قەڵەمڕەوی ئەو ,بەسانایی دەیتوانی پاش جەنگ کۆنترۆڵی بکات و بیخاتە سەر ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆی , هیلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنە دەکات ((پەیوەندی توندوتۆڵی نێوان ئێران و پارتی دیموکراتی کوردستان, بە جاریَ عێراقییەکانی نیگەران کردبوو, لە پاش هەرەسهێنانی شۆڕشی بارزانی لە ساڵی١٩٧٥دا, سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان(کە لە مەلا مستەفاوە چووبووە لای ئیدریس و مەسعودی کوڕی) بە ئاوارەیی لە ئێران دەژیا, دەستدرێژی عێراق, هیوای بە (پ د ك)پەیدا کردەوەو لە ساڵی١٩٨٣دا پاڵپشتییەکی چالاکانەی شەڕی هێزەکانی ئێرانی دەکرد وەك ڕێنماو شارەزایی زانیاری تەواوی بارزانیەکان , بە تایبەت لەسەر ناوچەی عەشیرەتی برادۆستی کە هاوسنوور بوون لە گەڵیان, یارمەتییەکی گەورە بوو بۆ ئێرانییەکان ,کە توانیان لە کۆتایی تەمووزدا حاجی ئۆمەران و دەوروپشتی بگرن, کوردۆسمان واگنەر ڕاپۆرتی ئەوە دەدەن کەوا ئێرانییەکان لەو کاتەدا نزیکەی دە میل هاتوونەتە ناو خاکی عێراقەوەو "سەربازگەی حاجی ئۆمەرانی سەر بە فەیلەقی یەك, بەرزاییە سەرەکییەکان و بنکەکانی تۆپخانە لە ناوچەکەدا, نزیکەی ٤٣گوندی کوردنشین ,بنکەیەکی سەرەکی حدکا و زۆربەی کەلو پەل و تفاقی جەنگیی حدکایان گرت" کارێکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل٣٩)) ((

هێرشی حاجی ئۆمەران هەلێکی بۆ پدك ڕەخساند حساباتی خۆی لەگەڵ عەشیرەتی برادۆستیدا یەکلا بکاتەوە, کە ناحەزییەکی کۆنیان لە نێواندا بوو, بەهۆی پێگەی ئەم عەشیرەتەوە لە نێوان قەڵەمڕەوی بارزانی و سنوری ئێراندا. میلشیاکانی برادۆست بە پشتگیریی بەغدا ڕۆڵێکی بەرچاوی بەرگریکردنیان بینی لە ناوچەی عەشیرەتەکەیان. بە پێی سروشتی سیاسەتی کوردی, ئەوە بوو کە دوژمنایەتی پدك بۆ عەشیرەتی برادۆستی و دژایەتی مێژوویی نێوان پدك و ینك ,هاوپەیمانییەکی تەکتیکی لێکەوتەوە یەکەم لە نێوان ینك و برادۆستییەکان و دواتر لە نێوان ینك و ڕژێمی بەغدا کارێکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل١١٨.)) .((حاجی ئۆمەران ناکۆکی ینك و پدکی قوڵتر کردەوە, پەیوەندی بەهێز بوو لە گەڵ قاسملوو - کارێکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل٤٢)).

- پارتی لەوکاتەدا ململانێ و شەڕی توندی لەگەڵ حدکا هەبوو ئەوەش بە بەشێك لەو جەنگە هاتە ژماردن ,هلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنە لە جەنگەکە دەکات ((یەکەمین تۆمارکردنی هێرش و پەلامارەکانی گاز بە شێوەیەکی ورد و تۆکمە, لە تەموز و ئابی ساڵی١٩٨٣دا بوو, کاتێك هێزەکانی ئێران و عێراق کەوتنە شەڕێکی سەختەوە لە چیاکانی سەروی حاجی ئۆمەرانەوە, کە شارۆچکەیەکی سەر سنوورە لە کوردستانی عێراقدا, شەڕەکە , بێجگە لە هێرشی وەلفەجر دووی ئێرانی, بەشێوەیەکی سەرەکی مەبەستی دەرپەڕاندنی یاخیبووە کوردە ئێرانیەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان(حدکا)ی سەر بە عەبدالرەحمان قاسملوو بوو, پاشان جێگیربوون لەو شوێنەدا کە یاخیبووان چۆڵیانکردو بۆ ناو عێراق

پاشەکشەیان کردبوو,لەم هێرشەدا گرووپە ئۆپۆزسیۆنەکانی عێراق دایانە پاڵ هێزەکانی ئێران و بەرچاوترینیان (پ د ك)ی مەسعود بارزانی بوو, لە گەڵ هەندێ تاقمی تازە پەیدا بووی فەیلەقی بەدر و میلیشیای چەکداری سەر بە ئەنجومەنی باڵای شۆڕشی ئیسلامی لە عێراق, کە گرووپێکی ئۆپۆزسیۆنی شیعە بوون, ساڵی١٩٨٢ لەسەر دەستی ئێران درووست بوون و بنکە و بارەگاکانیان لە تاران بوو, لەملاشەوە نەك تەنها (حدکا)پاڵپشتی هێزەکانی ئێراقی دەکرد, بەڵکو ئەو کوردە ئێراقیانەی ناوچەکەش کە ناحەزی پارتی دیموکراتی کوردستان بوون و بە تایبەتی هێزێکی عەشیرەتی برادۆستی کەوا سەرۆکەکەی کەریم خانی برادۆستی موستەشار بوو, دواتر سەدام چەندین جار مەدالیای ئازایەتی پێ بەخشی کارێکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنە(ل٣٨-٣٩))) .

کەواتە هەردوولای پەلاماردەر پێویستیان بەو جەنگە هاوبەشە هەبوو , هەردوو لاشیان پێویستیان بە سەرکەوتن هەبوو لەو کات وساتەدا , پارتی بەهۆی سەرکەوتنەکانی ینك بەسەر بەرەی جود , ئێرانیش بۆ بەرینکردنەوەی بەرەی جەنگ و تەعویزی زیانەکانی باشوور, ئەمە پێویستییە بووە دەستپێکی مۆدێلێکی کاری هاوبەش لە نێوان هەندێك لایەنی کوردی و ئێران , ئێران وەك سودمەندی یەکەم لەم تاقیکردنەوەیە دەرچوو و براوەی کایەکە بوو.

ئەو پرسیارانەی دەبوایا وەڵامیان هەبوایا !!!

کۆمەڵێك زانیاری دەبێت لە بەردەستدا بێت , راڤە کردنی هەمە لایەنەی هێرشەکە , پێویست بوو وەڵامی هەموو ئەم پرسیارنە بە سانایی لە ئەرشیفدا جنگ بکەوتنایە , سەبارەت بە پرۆتۆکۆڵی واژۆکراوی نێوان پارتی وئێران بۆ ئەنجامدانی پەلامارەکە و ئازاد کردنی ئەو بەڵگە و دۆکۆمێنتانەی قەراردادی نێوان هەردوو لابوو بۆ ئەنجامدای ئەو پەلامارە سەربازییە , ئایا ئەندزیار و خاوەند بیرۆکەی کارەکە کێ بوو؟ئەدی ئیمزا کەرەکەی ؟, بەرپرسی سیاسی و دیبلۆماسیکەی ؟ کەسی یەکەمی سەربازی ؟ ,هێزەکان کێ بوون ؟, لەسەر چی رێك کەوتن ؟ , لە روی سەربازی و کارگێڕی و سیاسییەوە , وە چۆنییەتی ئەنجامدانی ئەوکارە سەربازییە ؟؟, نەخشە و پلانەکانی ,فەرماندە و لەشکرەکەی لەڕوی کەسەکان و ژمارەیان , روداوەکانی ناو بەرەکانی جەنگ ,دەستکەوت و زیانەکان ,قوربانی و بریندار وشەهیدەکان , کاریگەری لەسەر ناوچەی جەنگەکە ؟, فەرماندەی گشتی و ناوچەیی پەلامارەکە ,زیانی هاووڵاتیان گیانی ومادی , رۆڵی پارتی و فەرماندەکانی لە پەلامارەکە چی بوو ؟؟ , پاشکۆی هێزەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران بوون یان تەنها کاری هەواڵگرییان دەکرد دوور بەدوور ؟, پاراستنی سەروت و سامانی خەڵك ,خاڵی دەستپێکی پەلامارەکە لە کوێوە دەستی پێکرد ؟ ,هەڵوێستیان لە پارستنی پێشمەرگەکانی رۆژهەڵات چی بوو ؟ , سەبارەت بە هەموو ئەم پرسیارانە نە بە بەڵگە نامە ,نە یاداشتنامە و وتاری بەرپرسانی بەشدار بووی ئەو کات هیچ زانیارییەك لە بەردەستدا نییە . بۆیە لێکۆڵینەوە لە سەر ئەم پەلامارە بەهۆی ئازاد نەکردنی زانیارییەکانەوە زۆر سەختە و کەماسی دێنێت .

شێوازی گرتنی خەڵکەکە لە لایەن بەعسەوە

لەم برگەیەدا وێرای ئەوەی بەعس لە دۆکۆمێنت و نامەکانیدا ئاماژەی داوە بە گرتنی ئەو هاووڵاتیانە , لێ ئێمە پشت بە دوو سەرچاوە دەبەستین ,یەکەمیان پشکنینی چالاکڤانێکی قوربانییە و دوەیان مورافەعەی داواکاری گشتییە کە ئامادەکراوە بۆ دادگای تاوانباری دۆسیەی ٨٠٠٠ بارزانی ,هەردوو ئەحداسەکەنی ئەنجام دانی تاونەکە و میکانیزمی جێبەجێکردنی بە هەندێك جیاوازیی کەمەوە نزیکن لەیەکتر .

کاك رێکار مزووری بەم شێوەیە پرۆسەی ئەنجامدانی تاوانەکەمان بۆ دەگێرێتەوە : ((لە ٢٩-٧-١٩٨٣ شێخ عوسمانی کوڕی شێخ ئەحمەدی بارزانی لە گەڵ کوڕەکەی شێخ عیماد لە هەولێرەوە بەرێکران بۆ

بەغدا بە بیانووی کۆبونەوە لە بەرواری ۳۰-۷-۱۹۸۳,هەندێك لە شێخەکانی بارزان وبارزانییەکانی دەوروبەریان لە بەغدا کۆکرانەوەو دەست بەسەر کران.)) .
((بە هێزێکی گەورەی پاسەوانی کۆماری و تانك و تۆپ و فرۆکەی هەلیکۆپتەر هەردوو کۆمەڵگای قادسیە و قودس لە ناحیەی قوشتەپە کۆنترۆڵکران سەربازەکان و ئەفسەرەکانی بەعس رژانە ناو ماڵەکان بە بڵندگۆ بانگەوازی خەڵکەکەیان دەکرد و پێیان رادەگەیاندن کە دەبێ هەموو ئامادە بن بۆ ئەوەی کۆبونەوەیەکی بەرفراوان لە کەرکوك هەیەدوای دەیان گەرێننەوە ,لە دوای ئامادە نەبوونی خەڵکەکە دەستکرا بە پشکنینی ماڵەکان بە گشتی بگرە سەروی منالی تەمەن۱۰ساڵی تاوەك پیرەمێردی ۹۰ساڵیان گرت و رەوانەی ناو پاسی پەردەکراوی سەربازی کران و گوێزرانەوە بۆ شوێنێکی نادیار لەم قوناغە رێژەیەکی زۆر دەستگیر کران.)) .
((لە رێکەوتی ۱۰-۸-۱۹۸۳بە هەمان شێوەی پێشوتر کۆمەڵگاکانی بەحرکە ,حەریر ودیانا کۆنترۆڵ کران دەستکرا بە پشکنینی ماڵەکان ئەو نێرینەی بەر دەستیان کەوت راپێچی ناو پاسەکان کران وگوێرانەوە بۆ شوێنێکی نادیار.)) .
((لە رێکەوتی ۱۱-۸-۱۹۸۳ هەردو کۆمەڵگەی قودس و قادسیە دوبارە کۆنترۆڵکرانەوە و بەهێزی ئەمن و ئیستخبارات ماڵ بە ماڵ دەگەڕان و ئەو مێرد منداڵانەی دایکیان جاری پێشووتر لە ناو کەنتور و سەلاجە وشوێنە نادیارەکان دا شاردبویانەوە دەستگیران و بێسەروشوینکران)) ((ل۲۰۲. شێواز و میکانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی بارزانییەکان - رێکار مزوری)) .
هەرچی لە مورافەعەی داواکاریی گشتییە ,دەقی روداوەکە بەم شێوەیەی خوارەوە دەگێرێتەوە :
((لە ۱۹۸۳_۷_۳۰ لێاوانی رژێمی لێشوو شێخ عوسمان و شێخ ئەحمەد و کوڕانی عیماد و رەزوانیان دوای تەبلیغکردنیان بە ئامادەبوون لە کۆشکی کۆماری دەستگیرکرد.)) .
((لە ۱۹۸۳_۷_۳۱ش کۆمەڵگەکانی -قودس و قادسیە- لە ناحیەی قوشتەڵە تەوقدران، ئەو کۆمەڵگایەش دەکەوێتە سەر رێگای هەولێر کەرکووك کە کۆمەڵگەی زۆرەملێ بوون و تایبەت بوو بەو بارزانیانەی دەستگیرکراون و بە زۆر لە لادێکانیانەوە لە ساڵی ۱۹۷۵ەوە رەوانەی ئەوێ کرابن دوای ئەوەی ماوەیەك لە لارێزگاکانی باشوور بوون و بەزۆر رەوانەی ئەو کۆمەڵکایانە کران و هەزاران کوردی بارزانیش لە رەگەزی نێر لە تەمەنی ۱۰،۵ ساڵی تا زیاتر لە ۷۰ ساڵی دەستگیرکران ئەو ئۆلەراسیۆنەش لەلایەن هێزێکی گەورەوە جێبەجێ کرا ئەو هێزەش لە ئاسایش و حەرەسی جمهوری لێکهاتبوو بەوڵەری نهێنیەوە جێبەجێکرا. دەستگیرکراوانیش لێیان گوترابوو کە دەچنە کۆبوونەوەیەك و دەگەرێنەوە، بەڵام دواتر بەرەو کەرکووك گوێزرانەوە)).
((لە ۱۹۸۳_۸_۱۰ جارێکی دیکە هەزاران کورد لە رەگەزی نێر لە عەشیرەتی بارزانی دەستگیرکران. هەمان هێزی ناوبراو ئەو کارەی جێبەجێکرد ئەو جارە لە کۆمەڵگاکانی بەحرکە و دیانا و مێرگەسوور هیچ کەسێکیش لەوان بە گەورەو بچووك هەڵاوێرد نەکران نەمنداڵ نەڵێر نە نەخۆش نە فەرمانبەری دەوڵەت.)).
((وردەکاریی یاسایی بەڵێی لێداچوونەوەی ئیفادەی شکایەتکاران و شایەدحاڵەکان دوای رووڵێوی ناوچەکەش ئاشکرابوو لە ۱۹۸۳_۷_۳۰ و ۱۹۸۳_۷_۳۱ و ۱۹۸۳_۸_۱۵ هەزاران کوردی بارزانی لەلایەن هێزەکانی ئاسایش و حەرەسی جمهووری دەستگیرکران و بەرەو چارەنووسێکی نادیار بردران و خانەوادەکانیان لەبارودۆخێکی سەختدا دەژیان و لەیوەندییان بە کەسوکاریانەوە لچڕا.)).
((ئەو شالاوانە لە بەرەبەیانی رۆژی ۱۹۸۳_۷_۳۱ دەستیان لێکرد کاتێ هێزە سەربازی و ئەمنییەکان کۆمەڵگەی قوشتەڵەیان لەلاماردا لە نزیك شاری هەولێر.
لە شەوی ۱۰_۱۹۸۳_۸_۹ دا کۆمەڵگای هەریر لە هەولێر لەلامار دراو هەموو کوڕو لێاوان تیایدا دەستگیرکران.)).
((لەرۆژی ۱۹۸۳_۹_۲۶ دا ناحیەی سەلاحەددین بەشێکی دیکەی قوربانیان دەستگیرکران.)).
فەرمانی سەرکردایەتیش بە ئاشکرا داوای دەستگیکردنی لێاوانی دەکرد بەتایبەتی ئەوانەی تەمەنیان لە ۱۵ ساڵ بەدواوەیە بەڵام تاوانباران منداڵانیشیان دەستگیرکردو ژنانیان بەبێ بەرلرس و بەخێوکەر جێهێشت و هەژارییان زیاتر بوو لە نێو برسێتی و ئەوان باوك و کوڕو برایان لەدەستدا دەستگیرکراوان

لەڵاسی گەورەی ئامادەکراو بۆ ئەو مەسەلەیە کۆکرانەوەو بۆ بەغدا دواتر بۆ باشوور گوازرانەوە.)).
((لرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال.. داواکاری گشتی: تاکە تاوانی ئەنفالکراوانی بارزان کورد بوون و بارزانی بوونیان بوو-٠٤ Mar 2009-خەبات)) .

هۆکاری گرتنیان !!

بەهانەی رژێم بۆ نێر قرکردنی بارزانییەکان , تۆڵە کردنەوە بوو لە پارتی و سەرۆکەکەی لە ئاکامی ئەو هێرشە هاوبەشەیان بوو لە گەڵ ئێرانییەکان بۆ سەر ناوچەی حاجی ئۆمەران وگردمەند کردیان .با بزانین لە روانگە جیاجیاکانەوە چی وتراوە سەبارەت بە هۆکاری ئەو پەرچە کردارەی بەعس .
سامانسا پاوەر دەڵێت : کوردەکان هەمیشە فورسەتخواز بوون , کاتێکیش جەنگی ئێراق-ئێران دەستپێکرد, هەردوو حیزبە سەرەکییەکەی کورد بونە هاوپەیمانی ئێران.لە ساڵی ١٩٨٢ دا یەکێك لەم لایەنە سەرەکیانە (لایەنگری بارزانی) یارمەتی هێزەکانی ئێرانیان دا بۆ گرتنی شارێکی سنووریی, بە ناوی حاجی هۆمەران. هێزەکانی ئێراق بە شینەیی تۆڵەیان کردەوە نزیکەی ٨٠٠٠ پیاوی کوردی سەر بە خێڵی بارزانیان دەستگیرکرد,لە ناویاندا ٣١٥ منداڵ هەبوون ,تەمەنیان لە نێوان هەشت و حەڤدە ساڵاندا بوو.
سەدام گوتی :خیانەتیان لە وڵاتەکەیان و لە یاسا کرد,ئێمەش سزایەکی ووندمان بۆ برینەوە و چوونە بۆ دۆزەخ." بەشی ٣ ئەمەریکا و ئانفال ئەنفال و ئامەریکا-سەمانسا پاوەر –و.بەختیار کەریم ".
تویژەر یۆست هلتەرمان دەڵێت : رووداوەکانی حاجی ئۆمەران سێ دەرەنجامی گرنگی لێکەوتەوە,بۆ سزادانی (پدك) لە بەر ئاسانکاریی کردنی بۆ سەرکەوتنی ئێرانیەکان لە حاجی ئۆمەراندا, رژێمی بەعس تەواوی نێرینەی سەر بە عەشیرەتی بارزانی راپیچکرد,کە زۆریان لە پاش هەرەسی ساڵی١٩٧٥ی شۆرشی ەوە بارزانیەوە ناچاری نیشتەجێی کۆمەڵگاکانی دەوروپشتی هەولێر کرابوون, لە٣٠تەموزدا لە نێوان ٥٠٠٠تا٨٠٠٠ پیاوی بارزانی ,کە ژمارەی راستەقینەیان بە تەواوی نازانرێت-گیران و راپێچکران و هەرگیز جارێکی دیکە نەبینرانەوە, دوو مانگ دوای سەدام حوسێن لە وتاردانێکدا بێ سێ و دوو وتی:" ئەوانەی خیانەتیان بە نیشتمان وپەیمان کرد و ئێمە بە سزای سەختمان گەیاندن و رەوانەی دۆزەخمان کرد".ئەم تۆڵە سەندنەوەیە ,بۆ ئاگادارکردنەوەیەکی هاوشێوەی میتۆد و ئەنجامی شاڵاوی ئەنفالی ساڵی١٩٨٨ی تێدا بوو,کوشتاری بارزانیەکان بۆ رژێم رۆڵی راهێنان و خۆ ئامادەکردنییبینی بۆ کوردیش خۆی تامکردن و چەشنێکی بچووك بوو بۆ ئەوەی کە دواتر روویدا (کارێکی کیمیاوی -ل٤١-٤٢) .
هەردوو رێکخراوی چاودێری مافی مرۆڤ و چاودێری رۆژهەڵاتی ناوەراستیش باس لەم شەرە هاوبەشەی پارتی و ئێران دەکەن , بەم شێوەیەی خوارەو ئاماژەبەهۆکاری قرکردنەکە دەدەن و دەنووسن : KDP ئەو دەمە یەکێك لە کورانی بارزانی , کە مەسعود بوو , سەرکردایەتی دەکرد و هاوپەیمانێتی خۆی لەگەڵ تاراندا زیندوو کردبووەوە و لە ساڵی ١٩٨٣ دا دەستەکانی KDP یارمەتی هێزەکانی ئێرانیان دا لە گرتنی شارۆچکەی حاجی ئۆمەرانی سەر سنوور .
تۆڵەی ئەمەش خێراو کتوپری بوو ! لە عەمەلیاتێکی لە ناکاودا بۆ سەر ئەو کۆمەڵگایەی بارزانییە راگویزراوەکانیان تێدا نیشتەجێ کرابوو , هێزەکانی عێراق لە نێوان پێنج بۆ شەش هەزار نێرینەیان را فراند کە تەمەنیان لە دوانزە ساڵ وەبان بوو . ئەوانە جارێکی تر هەرگیز نەبینرانەوە بە زۆری وا پێدەچێت کەوا پاش ئەوەی چەندین مانگ بە دەستبەسەری ماونەتەوە , هەموو کوژراون ((جینۆساید لە عێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد ,وەرگێرانی سیامەند موفتی زادە , چاپخانەی خاك - ل٥٣))
.

سەدام حوسێن لە وتارێكدا لە ساڵی ١٩٨٣ سەبارەت بە هەمان ڕوداو وتی : ئەوانە خیانەتیان لە وڵات و خیانەتیشیان لە پەیمان كرد . بۆیە ئێمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و بۆ دۆزەخمان ناردن - ((جینۆساید لە عێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر كورد ,وەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , چاپخانەی خاك - ل١٠٧-١٠٨) .

لە بەرامبەر ئەم بۆچوونە كە توێژەرانی بێلایەنی بیانی لە ئاكامی خوێندنەوەی وردی ڕوداوەكان دوور لە بەرژەوەندی سیاسی و هەستداری , بە پشت بەستن بە شیكاری ورد و خوێندنەوەی بەڵگەنامەكان دەریان بڕیوە, لە بەرامبەردا دوو هەڵوێستی دژ بەم ئاراستەیەش دەخەینە بەر دەستتان :

((سەدام لەسەر تەلەفزیۆن وتی ئەمانە خیانەتیان لە وڵات و لەپەیمان كرد و بۆیە ئێمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و ڕەوانەی دۆزەخمان كردن- ل٢٠٤)).((گرتنی بەشێك لە ناوچە ستراتیژییەكانی حاجی ئۆمەران و دەوروبەری و شكستی لەشكری عێراقی لە ناوچەكەدا بەرامبەر بە لەشكری ئێران. ئەمەش بۆ دروستكردنی دووبەرەكی لە ناو بارزانییەكاندا و دڵدانەوەی هەڤاڵان و هەوادارانی بەعسییەكان و زیندوكردنەوەی دەروون و ورەی ڕوخاوی سەربازانی جەنگی قادسیە)).((میدل ئیست وۆچ لە پەرتووكی جینۆساید لەعێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆسەر كورددا دەڵێت :هۆكاری گرتنی بارزانییەكان گرتنی شارۆچكەی حاجی عومران بوو - شێواز میكانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی بارزانییەكان -ڕێكار مزوری -ل ٢٠٤كۆنگرەی بەجیهانناساندی جینۆسایدی گەلی كورد- ٢٠٠٨-چاپخانەی دەزگای ئاراس)) .

هەرچی داواكاری گشتی دۆسیەی جینۆسایدی بارزانییەكانە لە مرافعەكەی خۆیدا لەدادگا لەم بارەیەوە دەڵێت : بە بیانووی ئەوەی ئەوان یارمەتی ئێرانیانیان دەدا. لەوانە یەكێك لرسیار بكات ئەگەر ژمارەی ئەوانەی لەسوڵای ئێرانەوە زەلیل بوون دەبێ لە كورد چەند زەلیل بووبن؟ كەواتە ژمارەی هێزی هێرشبەری ئێرانی چەندە؟ ئایا دەكرێ ئافرەت بینە وا بەستەی سوڵای دەوڵەت؟ -لڕۆسەی دادگاییكردنی تاوانبارانی ئەنفال.-خەبات-٤-٣-٢٠٠٩)) .

با بزانیین بەرێز نەوشیروان مستەفا , كە یەكێك بوو لە كەسایەتییە گرنگەكانی ئەو سەردەمەی بزاڤی ڕزگاریخوازی كورد بە ئێستاشەوە , لە پەرتووكی پەنجەكان یەكتری ئەشكێنن لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەكانی كوردستانی عێراق (١٩٧٩-١٩٨٣) چی دەربارەی ئەم كارەساتە وهۆكارەكانی نوسیووە : " گیرانی بارزانییەكان ئەوكاتەی ناوچەی حاجی هۆمەران بوو بوو بە مەیدانی گەرمی جەنگی عێراق – ئێران بنەماڵەی بارزانی و سەرانی پدك بە ئاشكرا هاوكاریيان لەگەڵ هێزەكانی ئێران ئەكرد دژی جەیشی عێراقی . كۆكردنەوەی دەنگ و باسی عێراق و هێزەكانی و , چاوساغی و ڕێبەری هێزەكانی ئێران و , هێنان و بردنی دیدەوانی تۆپخانەی ئێران ئەمە بەشێكی كەمی ئەو هاوكارییە ئاشكرایە بو . لە هێرشەكانیش دا ئەوان وەكو هێزی یارمەتیدەر و خەریككەر و لێدانی پشتەوە بەشدار ئەبوون ((پەنجەكان یەكتری ئەشكێنن , لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەكانی كوردستانی عێراق ١٩٧٩-١٩٨٣ ل٣٢١ , نەوشیروان مستەفا)).

بەرێزی بەردەوام دەبێت لەسەر بۆچونەكەی و دەنووسێت : بەشدار بونی بنەماڵەی بارزانی و هێزەكانیان لە هێرشەكانی ناوچەی حاجی هۆمەران دا , لە لای ێەدام جگە لەوەی بە خیانەتی نیشتمانی دا ئەنرا , بۆ خۆیشی بە خیانەت و دەسبڕین و فێڵ لێكردن ئەژمارد .

لێرەدا بەرێز كاك نەوشیروان تەئكید دەكاتەوە لەوەی پارتی بەشداری شەڕی حاجی ئۆمەرانی كردوو ئەو هاوكارییەی پارتی لەگەڵ ئێران خیانەت بووە , پاداشتی خیانەتكارانیش لای دەسەڵاتێكی فاشی دیارە چییە؟.

كاك نەوشیروان درێژەی پێدەداو دەنووسێت : بارزانی یەكان لە عێراق مابونەوە لە ئۆردوگای بەحركەو قوشتەپەدا كۆكرانەوە . زۆری پیاوەكانیان بووبوون بە چەك هەڵگری جەیشی شەعبی و بە دڵسۆزی ئەركەكانی خۆیان بەجێ ئەهێنا ((پەنجەكان یەكتری ئەشكێنن , لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەكانی كوردستانی عێراق ١٩٧٩-١٩٨٣ ل٣٢٢ , نەوشیروان مستەفا)) .

لە ڕاستیدا لەوكاتە ژمارەیەكی زۆری هاوولاتیانی كوردستان تێكەڵ بە هێزە چەكداری و حیزبییەكانی بەعس ببوون , نەك تەنها بارزانییەكان , وێڕای ئەوەی جەیشی شەعبی بوونەكەی ئەو بارزانییە سڤیل

و سادەو ساکارە نەخوێندەوارانە ئەگەر راستیش بێت ؟؟, کە لە ڕابردوودا قوربانی و بەرداشی هەموو جوڵانەوەیەکی چەکداری بوونە لە کوردستان , بە ئەندازەی پەیامەکانی هەندێك لە سەرانی ئەو کاتی یەنك شەرمەزاری نەبووەو نییە , کە لە ساڵانی ٨٣-١٩٨٤ , بۆ هەزاران قوتابی کورِ و کچی مانگرتووی زانکۆی سەلاحەدین بەردەوام دەیان دا و دوبارەیان دەکردەوە , کە دەست بەرداری خوێندنەکەیان ببون , لە بەر ئەوەی ئامادەیی لەبەرکردنی بەرگی جەیشی شەعبیان نەبوو , کەچی پارتەکەی ئەوسای بەرِێز کاك نەوشیروان کە لەو کاتەدا بۆ خۆشی دووەم کەسایەتی ناو یەنك بوو داوای لەبەرکردنی بەرگی جەیش شەعبییان لەو خوێندکارە مانگرتووانە دەکرد یاخود نەرمییان دەنواند لە بەرامبەری , لە ترسی ئەوەی نەوەك مفاوەزاتەکەیان لە گەڵ رژێمدا هەڵبوەشێ َتەوە کە چەند مانگێك بوو لە بیابانەکانی سەماوە لە سوتگەی جەهنەمی ئەو گەرمایە بە کۆمەڵ بارزانییەکان گولە باران کران . سزا دانی سەرجەم عەشیرەتێك لە بەرامبەر کردەوەی پارتێکی سیاسی , کە سەرکردایەتیەکەی بە دەست ئەو بنەماڵەیەوە بوو , ئەمە   بۆ خۆی سزادانێکی فاشیستانەیە , بارزانییەکان ئەم خێڵە پارێزگارە داخراوەی کوردەواری , کە بە توندی بە سەرکردایەتی خێڵەوە گرێدراون , لەوێشەوە بە پارتییەوە , چونکە لە لوتکەدا سەرکردایەتی پارتی و خێڵی بەرزانی یەك دەگرنەوە .

لە کاتێکدا ئەو خەڵکەی کۆمەڵکوژی کران , بۆ خۆیان لەو چرکە ساتە و لەحزە مێژوییەدا سڤیل بوون و هیچ پەیوەندییەکی سیاسی و رِێکخستنیان بەو پارتەوە نەبووە , بگرە بەشێکیان بە پێچەوانەی بەرژەوەندییان کاریان دەکرد , بۆیە سەپۆرتکردنی ئەو کۆمەڵکوژییانە بەهەر بەهانەیەك بێت تاوانە .

لێرەوە بەعس بوو بە کیمیا وەشێن!!

حاجی ئۆمەران ئەگەر یەکەمین ئەزموونی شەڕی هاوبەشی کورد-ئێران بوو لە چوار چێوەی شەڕی ئێران – عێراقدا ,بۆ ئێران بووە شەڕێکی کەم مەسرەفی کاریگەری براوە ,شەڕی لەسەر سنوورەکانەوە هێنایە ناو عێراقەوە ,سنوورە لوغمکراوەکان و سەنگەرە مەحکەمەکانی بێ زیان گرتران و برِان , لەو لاشەوە بۆ عێراق لە ئاکامی کاردانەوەی توند و بۆ ڕێگەگرتن لەدوبارەکردنەوەی ئەم تاکتیکە و ترساندنی لایەنی کوردی , بووە یەکەم ئەزموونی وەشاندنی چەکی کیمیاوی . بە پێی وتەی توێژەر ولێکۆلەر یۆست هیلتەرمان ((یەکەمین تۆمارکردنی هێرش و پەلامارەکانی گاز بە شێوەیەکی ورد و تۆکمە, لە تەموز و ئابی ساڵی١٩٨٣دا بوو, کاتێك هێزەکانی ئێران و عێراق کەوتنە شەرِێکی سەختەوە لە چیاکانی سەروی حاجی ئۆمەرانەوە, کە شارۆچکەیەکی سەر سنوورە لە کوردستانی عێراقدا – کارێکی ... ,ل٣٨).

لەو پەلامارە کیمیاوییە قوربانی هەبووە ,وەلێ مخابن تا ئێستا لە ئامری زیانەکان ئاگادارییەکمان نییە , یۆس هیلتەرمان لەم بارەیەوە دەڵێت ((ئەو کوردە عێراقیانەی کە دکتۆر سوهرابی بینیبوونی زۆر پێدەچێت یەکەمین بەڵگەی تۆمارکراوی قوربانیانی گازی خەردەل بووبن لە کاتی جەنگدا ئێراق لەو دەمەدا پەنای بردە بەر گاز بۆ بەر پەرچدانەوەی هێرشێکی ئێرانی لە تەموز-ئابی ١٩٨٣دا, کە یاخیبووانی هاوپەیمان لە پارتی دیموکراتی کوردستان(پ د ك) بوون بە پێشەنگی هێزەکانی ئێران بۆ سەر خاکی دوژمن ,گازی خەردەل چەکێکی نوێی سامناك بوو, یەکەم جار بەکار هات لەو شەرِە)) . کەواتە رِاستە کە حاجی ئۆمەران بوو بە وەچەرخان بۆ ئێراق لێرەوە چاوی کرایەوە و ترسی شکا و ئەزموونی پەیدا کرد و بوو بە کیمیا وەشێنێکی ناودار .

ئەی بەڵگەنامەکانی بەعس چۆنمان بۆ دەگێرِنەوە ؟؟؟

دیارە بەعس چیرۆکە تۆقینەرەکان و دڵ رِەقی هێزەکانی و ژووری گازی سوتێنەری خۆرەتاوی سەربازگەکانی باشوور و بە کۆمەڵ کوژییان ناگێرِێتەوە بۆمان , باسی ئەو حەکایەتانە ناکات لە زیکتە جیا جیاکانی نیشتەجێی بارزانییەکان ئەنجامیان داوە. ئەوەی ئەو دەیگێرِێتەوە تاوانبار کردنێکی بێ بنەمای ئەو خەڵکە بێ تاوانەیە ,کە باجی کاری لایەنێك سیاسی دەدەن کە ئاوێزانی سیاسی دەوڵەتی دوژمن بووەو تەنها لە بەر هاو عەشیرەتی و یەك رِەنگی جامانەی سەریان .
زمانی بەڵگەنامەکانی ئەوکاتی بەعس , باسی ئەوەمان بۆ دەکەن , کە ئەم هاووڵاتیانە هاوکاری پارتیان کردووە بۆ چاوساغیکردن بۆ ئێران و هێرشی سەر حاجی ئۆمەران , کە لە ئەنجامدا ناوچەیەك داگیر کراوە , ئەمەشیان بە خیانەتی گەورە لەنیشتمان نا پاکی بۆ وڵات ناوزەد کردووە , خیانەتیش لای سستەمە دیکتاتۆرەکان پێناسی خۆی هەیە و بەرزترین ودڵ رِەقانەترین سزا دەیان گرێتەوە .
با پێکەوە چاوێك بە بەڵگەنامەکانی ئەو کاتی حیزبی بەعسدا بخشێنین و بزانین لەو رِۆژگارەدا بەڵگەنامەکان بۆ پاساوی ئەم تاوانەیان چییان نووسیوەو وتووەو هۆکاری ئەنجامدانی ئەم تاوانەیان بەچی پاساو دەدەنەوە :

دەقی وەرگێرِدراوی ئەم بەڵگەنامەیە لەخوارەوە بەزمانی کوردی بخوێننەوە :
((بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان
بەروار ٢٩-٣-١٩٨٩
بەرِێز م م ع کاروباری رامیاری هێژا
١- لە کۆتایی مانگی تەموزی ساڵی١٩٨٣ هاتمە ئاگادار کردنەوە لە گەڵ کۆمەڵێك ئەفسەری ئاسایشی بەغدا لە گەڵ ئاسایشی گشتی و لە لایەن بەرِێز بەرِێوەبەری ئاسایشی بەغدای پێشوو (عەقید عەلی عەبدوڵا برع) بۆ ئەوەی کۆمەڵێك بارزانی خائین وەر بگرم کە لەحوکمی زاتی ئاسایشی گشتی هۆبەی سێ بە دەستمان گەیشت هەروەها بەشێکی تر دەست بەسەر بوون لە گرتووخانەی ئەبو غرێب.
٢- ٢٢٢٥ خائینمان وەرگرتن بە ئۆتۆمۆبیلی بارهەڵگر هاتنە گواستنەوە بۆ ناوچەی بوسیە کە لەوێ دەست بەسەر بوون.
٣- بەرِێز بەرِێوەبەری ئاسایشی بەغدا فەرمانی دا بۆ درووستکردنی دەستەیەك لە ژێر فەرمانی ئەو بن ,دوای ئەوە فەرمانی دا کە سزای گەڵ بەسەر ئەم خائینانەی سەرەوەرا جێبەجێ بکرێت.
٤- لەسەرەتای مانگی ئابی ساڵی١٩٨٣ دەست کرا بە جێبەجێ کردنی سزای گەڵ لە بەرامبەر خائینەکان سەرەوە کە ژمارەیان ٢٢٢٥ کەس دەبوون .هەندێك لەوان لە پارێزگای موسەنا ناوچەی بوسیە بوون.بەتەنسیق لە گەڵ بەرِێوەبەری ئاسایشی پارێزگا ناو براو.
٥- رێنمای دەرچوو لە لایەن بەرێوەبەری ئاسایشی گشتی پێشوو برێز دکتۆر فازڵ بەرِاك وە وبۆ رێکخستنەکانی کێشەی تایبەت بە تاوانبارانەوە و بە پێی ئەمە دەستکرا بە رِێکختسنی ١٦ کێش بۆ ٦٦٧ کەس ,کە ئەم کێشانە بەرز کرانەوە بۆ سەرۆکایەتی دادگای شۆرش و سزای لەسێدارەدان بە سەریاندا هاتە سەپاندن و بەڵگەنامەکان مردن نەیانگراندنەوە.
٦- ئەوانەی مانەوە ١٥٥٨ تاوانبار بوون هیچ کێشەیان بۆرێك نەخستبوو.
٧- لیژنەیەك هاتە دامەزراندن لە ئەفسەران بۆ وەرگرتنی پارەی ئەو تاوانبارانەی سەرەوە کە لەگەڵیان دا بوو, ئەو پارەیە رِەوانەی بەرِێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی هۆبا٣ کرا بە پێی چەکەکان.
وێنەیەك بۆ :
بەرِێز بەرِێوەبەری دەزگای هەواڵگری هێژا نووسراوی ٤٤٣٩ لە ٢٣-٨-١٩٨٧بۆ کاری پێویست لە گەڵ رێزا.
بەرێز بەرێوەبەری هەواڵگری سەربازی هێژا بۆ کاری پێویست
بەرِێز ئاسایشی هێژا بۆکاری پێویست تکایە . ((شێواز میکانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی بارزانییەکان -رِێکار مزوری -ل٢٠٧-٢٠٨)) .

لە بەڵگ نامەیەكی دیدا ئاو باسی مۆتیڤی تاوانەكە دەكرێت : ((ئەوەی بەردەستمان راڵۆرتی بەرلرسی هەوالگرییە كە بۆ سەرۆكی كۆمار لەسەر داوای ئەوەی دوایی لەمبارەیەوە بەرزكراوەتەوە كەتیایدا هاتووە:

بڕگەی ١ لە تەمموزی ١٩٨٣، لە میانەی هێرشی دوژمنانی ئێران بۆ كەرتی حاجی ئۆمەران و سەلماندنی بەشداریی خیانەتكاران كە زۆربەیان بارزانین فەرمانێك لە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی -فازڵ بەڕاك- بۆ بەڕێوەبەری ئاسایشی حوكمی زاتی ڕەوانەكراوەو ئەركەكەش بەوڵەڕی نێهینەوە ئەنجامدرا تاوەكو لەبەرەبەیانی رۆژی ئاینده ئامادەبوو لە ١٩٨٣_٨_١٠ بەهێزێكی سەربازیی حەرەسی جمهووری كۆمەڵگاكانی -قودس و قادسیە- و قوشتەڵە كە بۆ نیشتەجێبوونی خانەوادەی بارزانیان دانرابوو هەمووشیان دەستگیر دەكران تەنها لە رەگەزی نێر و تەنانەت ئەوانەی لە ١٨ ساڵیش كەمتربوون لەو كردارە بێبەش نەبوون. ئۆتۆمبێلی گەورەی ئامادەكراویش بەیاوەریی هێزی سەربازی ئەو دەستگیركراوانەی گواستەوە.

بەهەمان شێوەش بارزانیانی هەریر لە ناوچەی شەقڵاوە دەستگیركران كە ژمارەیان ٤٠٣ كەس دەبوو. زۆربەشیان بارزانی و شێروانی و مزووری بوون ئەوە جگە لە دیاناو رەواندزو مێرگەسوور لە ڵارێزگای هەولێر برگەی

برگەی ٢: بە ئاراستەی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی هێزێك لە كارمەندانی ئاسایشی گشتی و ئەمنی بەغدا ڵێكهێنرا تا ئەوانەی لە كۆمەڵگاكان هێنراون و بەندكراوانی ئەبوغریب لە بارزانیان وەربگرێنەوە. ئەو هێزە ٢٢٢٥ كەسی وەرگرتەوەو بەرەو ناوچەی بۆسەیەی گواستنەوە لە ڵارێزگای موسەننا و تیمێك حوكمی گەلی بەسەریاندا سەڵاند.

بڕگەی

-٣: بەڵێی فەرمانی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی ڵێشووتر ١٦ كەیس بۆ ٦٦٧ كەس لەبەندكراوان ئامادەكراو كەیسەكان بەرەو دادگای سەورە گوازرانەوەو حوكمی لەسێدارەدانیان بۆدەرچوو بەڵگەنامەی وەفاتیشیان بۆ دەرنەهێنراو ١٥٥٨ كەسیان كەیسی بۆرێك نەخرا. بڕگەی

٤: ئەوڵارەی لە لای بەندكراوان بوو كە بڕی ١٩٤٦٨٤ دینارو ٤٤٠ فلس بوو لێیان وەرگیرایەوەو لەژمێریاری بەڕێوەبەرایەتی دانرا.

بڕگەی ٥: بەڵێی بەردەوامیی تەئكیدی مسعود بارزانی بۆ ئەو ڵرسە، سەرۆكایەتیی كۆمار سكرتێری بە نووسراوی ژمارە ٢٦٥١-ت لە ١٩٧٨_٨_٢٤ راسڵارد وەڵامی دیاریكراوو یەكگرتوویان بۆ هەر داوایەكی ڵەیوەندی ڵێوەكردنەوە هەبێ بەبێ ئەوەی كەسی دیكە جگە لەسەر كردایەتیی دەوڵەت هیچیان لەسەر بزانێ چونكە مەسەلە سەرەكیەكە لە ڵرسی ئەو خانەوادانە گەورەترە- ئەو وەڵامەش بەبنەمای وەڵامی هەرڵرسێك دەربارەی چارەنووسی ئەو خانەوادانە دادەنرێ. هەروەها بەڕێوەبەری ئاسایش گشتی لە ڕاڵۆرتی خۆیدا ئاماژە بەوە دەدات كە خانەوادەی بارزانی لە دژی حزب و سەورەو نیشتمانن و ئەوە دەیەها ساڵە ئەوانە دژی هەموو ڵرەنسیڵەكانن چونكە تا ئێستا هەروەكو جاران لە دژی یەكبوونی نیشتمانە. تائێستاش خۆی بەگەورەترین عەشیرەت و نوێنەری گەلی كورد دادەنێت و خاوەن دەروونێكی ڵڕ لە رق و كینەیە.((ڵڕۆسەی دادگاییكردنی تاوانبارانی ئەنفال-٤-٣-٢٠٠-خەبات)) .

لە بەڵگە نامەیەكی دیدا هاتووە : ((بهڵگهنامهی بریاری حوكمی لهسیدارهدان و دهست بهسهرداگرتنی سهروهت و سامانی شمس اللهخالد خدر بارزانی و ڵهنجا كهس لهههڤاڵانی به نووسراوێك لهسهرۆكایهتی دادگای شورش بهژمارهله١٢\١١\١٩٨٣ دهرچووه بۆ سهرۆكایهتی دیوانی سهرۆكایهتی كۆمار، كهبریاری گرتنیان لهلایهن دادهوهری لێكۆلینهوه سهر به بهرێوهبهرایهتی ئهمنی بهغدا/ش٣١ دراوه بهنوسراوی ژمارە٨\٨٣ لە١١\٨\١٩٨٣ .

هۆكارى گرتنيان بهمادهى ١٧٥و١٥٩و١٦٢\٢-٤٩و٥٠و٥٣ لهق.ع له داوايهك به ژماره ١٦١٠/ج/١٩٨٣ لهسهر شمس اللهخالد خدر بارزانى و ههڤالانى شيكراوهتهوه كه له لايهن سيخۆرێك لێيان دراوه، داواكه به نووسراوى ژماره١٤٣٤/٢٣ له١٩٨٣\٩\٢٧ بۆ دادگاى باڵاى شورش نێردراوهو له ١٠/١١/ ١٩٨٣ حوكمى لهسيدارهدانيان بۆ دهرچووه.

ئهم راڵۆرته باس له شهرى حاجى عمران –گردهمهند و بهشدارى لارتى لهم شهره دهكات، له ناوهرۆكى راڵۆرتهكهدا دهلێت"مۆتههم" شمس اللهخالد خدر بارزانى كهسهر بهمسعود بارزانى و محمد خاليد بارزانيه بههاوكارى لهگهڵ ئهو كهسانهى ناويان له خوارهوه هاتووهو ئامادهكارى و هاوكاريان لهگهڵ تێكدهران و هێزهكانى ئێراندا كردوهزانيارى عسكرى و ستراتيژيان ناردوه،ههروهها رێنمايى كردنى بهرلرسانى عسكرى ئيرانى له ناوچهكهدا بۆ ئهنجامدانى كارى تێكدهرانهدژى هێزهكانى چهكدارى عێراق لێش هجوم كردنى هێزهكانى ئێران لهكهرتى باكوور و گرتنى ناوچهى حاجى عمران تۆمهتبار كراون و بهبهكرێگرتهى ئيران ناوزهدى كردوون ، ئهوهى شايانى باسه دادگاى شورش له/١١/١٩٨٣ به سهروكايهتى عهواد بهندهر بهستراوهو بهم ماددانه١٧٥و١٥٩و١٦٢و\٢\٤٩و٥٠و٥٣ له ق.ع تۆمهتبار كراوهن و حوكمى لهسيدارهدانيان بهسهردا سهلاندوون و بهنووسراوى ژمار(٣٨٦٤) له/١٩٨٣/١١ سهرۆكايهتى ديوانى سهرۆكايهتى كۆماريان لێ ئاگادار كردۆتهوه. ئهمهش ناوهكانيانه:
١.شمس اللهخالد خدر بارزانى ٢.سليمان مفردى خانو ٣. احمد حمود مستهفا٤.يۆفى سيف الدين وستا ٥. سعيد محمد محمدامين ٦.يوسف زبير حاجى ٧.حدو جلو فقى ٨.حاتم جيجو حاتم ٩. حسن حسين حسن ١٠. تهها محمد ابراهيم١١.فريق ميران مح١٢. نعمان حسين ياسين ١٣.ياسين حسين ياسين ١٤.حسكو رشيد نبى ١٥.تهلعهت سعيد عمر ١٦.رهمهزان عبداللهياسين ١٧.وجدى مستهفا ناوخۆش ١٨.مستهفا حسين سالح ١٩.حسين محمد احمد ٢٠.اسعد حسن عبدالله٢١.سليمان ابابكر احمد ٢٢ .جادر محمد حسين ٢٣.عبدالرحمن محمد حسن ٢٤.احمد سعيد حسن ٢٥.مستهفا باجو مستهفا ٢٦.عزيز سالح سليم ٢٧.حكيم زادهمحمد ٢٨.زكرى جلو مالى ٢٩.باجو حسين ملكو٣٠غفور احمد محمود ٣١.محمد على عباس ٣٢.خدر مولود سالح ٣٣.سعيد اخدل شيخ عمر ٣٤.عبدالعزيز حجى عبدالله ٣٥.يۆرى رهمهزان حسن ٣٦.ويس يوسف رهمهزان ٣٧.ميرخان محمد مرزا٣٨.نادر حبيب حسن ٣٩.فقو خوجهناێر٤٠.قرتاس سالح حسين ٤١.حسن حاجى ابراهيم قادر ٤٢.جميل عبدالله فارس ٤٣.اسماعيل سليمان الياس ٤٤.يونس حسن يونس ٤٥.بحرى محمد ملكو ٤٦.زلفو احمد جوهر ٤٧.شهاب زادهمحمود ٤٨.يۆفى درويش محمد ٤٩.شهاب احمد جوهر ٥٠.بيرو حمد ابراهيم ٥١.جوهر حدو حاجى ((عهدالهت عومهر-چالاك لهبوارى ئهنفال و بێ سهروشوێنهكان-٢٢٧-٢٠٠٧)).

له بەڵگەنامەیەکی دیکە سەبارەت بەهەمان پۆل هاتووە : ((بەڵگەنامەی بریاری حوکمی لە سیدارەدان و دەستبەسەرداگرتنی سەروەت و سامانی خورشید رشید سلمان بارزانی و هەڤاڵانی هەروەها ملا سعید حسن بارزانی و هەڤالانی بە نووسراوێك لە سەروکایەتی (دادگای شورش) بە ژمارە٤٠٦٦ لە ١٩٨٣\١١\٢٤ دەرچووە بۆ سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار، کە بریاری گرتنیان لە لایەن دادەوەری لێکۆلینەوە سەر بە بەرێوەبەرایەتی ئەمنی بەغدا/ش٣١ دراوە بەنوسراوی ژمارە ٨٣\١٥ لە ١٩٨٣\٨\١ .
هۆکاری گرتنیان بە مادەی ١٧٥و١٥٩و١٦٢\٢-٤٩و٥٠و٥٣ لە ق.ع لە دوو داوا کە داوای یەکەم بە ژمارە ١٧٧٥/ج/١٩٨٣ لە سەر خورشید رشید سلمان بارزانی و هەڤاڵانی و داوای دووەم بە ژمارە ١٦٠٩/ج/١٩٨٣ لە سەر ملا سعید حسن بارزانی و هەڤاڵانی شیکراوەتەوە کە لە لایەن سیخۆرێك لێیان دراوە ،داواکان بە دوو نووسراو یەکەمیان بە ژمارە ١٥٦٣/٢٣ لە ١٩/١٠/١٩٨٣ دووەمیان بە نووسراوی ژمارە ١٤٣٣/٢٣ لە ٢٧/ ١٩٨٣/٩ بۆ دادگای باڵای شورش نێردراوەن بەلام هەموویان لە ٢٢/١١/ ١٩٨٣ حوکمی لە سیدارەدانیان بۆ دەرچووە.

ئەم راڵۆرتەش هەر باس لە شەری حاجی عمران –گردەمەند و بەشداری ڵارتی لەم شەرە دەكات،لە ناوەرۆكی راڵۆرتەكەدا دەڵیَت"مۆتەهەم حسن محمد شیرۆ لەگەڵ كۆمەڵیَك لە تیَكدەران كە ناویان لە خوارەوە هاتووە سەر بە مسعود بارزانی زانیاری عسكری و ستراتیژیان ناردوە وئامادەكاری و هاوكاریان لەگەڵ تیَكدەران و هیَزەكانی ئیَراندا كردوە ،هەروەها ریَنمایی كردنی بەرڵرسانی عسكری ئیرانی لە ناوچەكەدا و ئەنجامدانی كاری تیَكدەرانە دژی هیَزەكانی چەكداری عیَراق ڵیَش هجوم كردنی هیَزەكانی ئیَران لە كەرتی باكوور بۆ گرتنی ناوچەی حاجی عمران تۆمەتبار كراوەن و بە بەكریَگرتەی ئیران ناوزەدی كردوون ، ئەوەی شایانی باسە دادگای شورش لە ١٩٨٣/١١/٢٢ بە سەروكایەتی عەواد بەندەر بەستراوەو بەم ماددانە ١٧٥و١٥٩و١٦٢و٢\١\٤٩و٥٠و٥٣ لە ق.ع تۆمەتبار كراوەن و حوكمی لە سیدارەدانیان بەسەردا سەڵاندوون و بە نووسراوی ژمار(٤٠٦٦) لە(١٩٨٣/١١/٢٤ سەرۆكایەتی دیوانی سەرۆكایەتی كۆماریان لیَ ئاگادار كردۆتەوە. ئەمەش ناوەكانیانە: ١.خورشید رشید سلمان ٢.احمد حدو محمد ٣. یاور علی محمد٤.یوسف فرخو محمد ٥. حسین عمر حسین ٦.محمود فقی محمد حسین ٧. حسین ملا حبیب عبدالرحمن ٨.عیسی محمد حسن ٩. جهور یونس ابراهیم ١٠.جزیری برایم محمد ١١. محمد ابراهیم محمد ١٢.نعمان شریف شمیرن ١٣.عزیز فقی سعید ١٤.خلیل تاهیر عبدالله.١٥.نیاز عزیز عبداللە ١٦. حاجی عمر عبدالله١٧.عوسمان حسن عوسمان ١٨.عزیز ملا عبدالله فقی ١٩.ابراهیم عوسمان حاجی ٢٠.علی قاسم علی ٢١.نزمی محمد محمدامین ٢٢. محمد تاهیر حجی ابراهیم٢٣.عمر احمد عمر ٢٤.حسن خالد ملا ٢٥.عیسی حسن شریف ٢٦.حسین عبدالحمن حسین ٢٧.تەها محمد یوسف ٢٨. حسین محمد یوسف ٢٩. ایوب محمد عیسی ٣٠.مولود جوج مولود ٣١.محمد قرتاس سالح ٣٢. شیخ عمر باڵیر ٣٣.خوشوی داود محمد ٣٤.شاكر خالد سالح ٣٥.عمر حدو محمد ٣٦.تاهیر عبدالرحمن علی ٣٧.حسین محمد حسین ٣٨.عزیز ابراهیم شیَخو ٣٩.سلیمان سەبری عیسی ٤٠.عمر تاهیر عمر ٤١.حسین فقی محمد حسین ٤٢.نزهت شریف عمر ٤٣.ممو سەبری عیسی ٤٤.فریق ملمكو تاهیر ٤٥.حدو محمد احمد ٤٦.فرات ابراهیم باڵیر ٤٧.عبدالله ابوبكر فتح الله ٤٨.حسن محمد شیرو ٤٩.درویش عمر یاسین ٥٠.تمر محمود قرتاس ٥١.عبدالواحد عمر سعید -عەدالەت عومەرچالاك لە بواری ئەنفال و بیَ سەروشوینەكان ٢٢-٧-٢٠٠٧)).

لە بەڵگە نامەیەكی دیدا باسی ئیعدامی ٢٣ هاووڵاتی هاتووە :((بەڵگەنامەی بریاری حوكمی لە سیدارەدان و دەست بەسەردا گرتنی سەروەت و سامانی سابر مستەفا محمد عبدالسلام بارزانی و (٢٢) كەس لە هەڤاڵانی بە نووسراویَك لە سەروكایەتی (دادگای شورش) بە ژمارە٦\١٤٤٤ج\١٩٨٣ لە ١٩٨٣\٨\٣٠دەرچووە بۆ سەرۆكایەتی دیوانی سەرۆكایەتی كۆمار، كە بریاری گرتنیان لە لایەن دادەوەری لیَكۆلینەوە سەر بە بەریَوەبەرایەتی ئەمنی بەغدا دراوە

هۆكاری گرتنیان بە مادەی ١٧٥و١٥٩و١٦٢\١-٢-٤٩و٥٠و٥٣ لە ق.ع لە داوایەك بە ژمارە١\٨٣ لە ١٩٨٣\٧\٢٦لە شیكراوەتەوە كە لە لایەن سیخۆریَك ڵیَیان دراوە .

ئەم راڵۆرتە باس لە شەری حاجی عمران –گردەمەند و بەشداری ڵارتی لەو شەرەدا دەكات لە ناوەروكی راڵۆرتەكەدا دەڵیَت ":موتەهەم سابر مستەفا محمد عبدالسلام بارزانی لە گەڵ كۆمەڵیَك لە تیَكدەران كە سەر بە مسعود و ادریس بارزانین، زانیاری ناوخۆی سەركردایەتییان داوەتە تیَكدەران بەتایبەتی لەسەر ئەو جیَگایانەی ستراتیژی و حەساسن و ئامادەكاری و هاوكاریان لە بەغدا و هەولیَر لەگەڵ تیَكدەران كردووە بۆ هیَرشكردنە سەر هیزەكان لە كەرتی باكوور لە حاجی عمران لە ریَگای مسعود و ادریس".

هەروەها ئەوانی بە هەڵگرتنی چەك بەرامبەر بە هیَزەكانی چەكداری عیَراق بە مەبەستی هاوكاری هیزەكانی ئیران بۆ گرتنی ناوچەی حاجی عمران تۆمەتبار كردووەو بە بەكریَگرتەی ئیران ناوزەدی

ئایا پارتی چاوساغی کردبوو بۆ ئێران ؟؟

لە بەر ئەوەی هێرشی حاجی ئۆمەران راستەوخۆ لە بەرەکانی جەنگ کارەساتی مرۆیی گەورەی لێنەکەوتەوە و تاکو پشکنینی بۆ بکرێت و بەشداربوان قسەیان پێبکرێت , یان هێرشەکە بۆ سەر شارێکی قەرەباڵغ پڕ دانیشتووان ئەنجام نەدرا وەك ئەوەی لە هەڵەبجە کرا , بەڵکە کارەساتی ئەم بەرامبەر بە خەڵکی سڤیل و لە دەرەوەی بازنەی شەرەکە پیادە کرا , لایەنی بەشداریش ئابلوقەی زانیاری و بەڵگە نامەو شایەدیدانی بەرپرسانی ئەو کاتی خۆی خستۆتە سەر و ڕێگا نادات ,هیچ زانیارییەك سەبارەت بە سکانداڵەکانی ئەو کردە سەربازییە بڵاو ببێتەوە .
یۆست هیلتەرمان شایەدی لە سەر ئەوە دەدات , کە پارتی چ وەك جەنگاوەر و چ وەك هێزی ئیستیتلاع بەشداری ئەو شەرەی کردووە, بەڕێزی دەڵێت :...بەو چەشنە لە هاوینی ساڵی١٩٨٢دا جەنگاوەرانی (پدك) و هێزی ئیستڵاعیان کەوتنە تەك هێەکانی ئێران لە هێرشکردنیاندا بۆ سەر حاجی ئۆمەران.بە دوای ئەم شەڕەدا ,کە تارادەیەك سەرکەوتنیان تێدا بەدەستهێنا, ئێرانییەکان چەند هەوڵێکی تریان دا بە هاوکاری (پدك),بۆ ئەوەی مەودایەکی قووڵتر بچنە ناو عێراقەوە.هەموکات ئەم هەوڵانە پێشکەوتنی بە دەست دەهێنا تا ئەو کاتەی لە ساڵی١٩٨٦دا,هێزەکانی ئێران بە تەواوی گێڕدرانە دواوە – کارێکی ..ل١١٨.

ئەی بەرامبەر بەم پەلامارە هاوبەشەی ئێران-پارتی ,ینك و حدکا چیان کرد؟؟؟

ئەگەر پەلامارەکە بە ناو وەك بەشێك لە جەنگی ئێران-عێراق و لە چوارچێوەی ئۆپەراسیۆنە درێژخایەن و سەرانسەرییەکانی ئەو جەنگەدا بوو بێت ؟؟ , وەك پێشتر ئاماژەمان پێی دا , هەردوو لای پەلاماردەر ئامانجی دیکەیان لە لێدانی لایەنی کوردی هەبوو , ئێران لە حدکا و پارتی لە حدکا و ینك .
بۆیە هەر زوو لایەنەکانی بەرامبەر کاتێك ئامانجی پەلامارەکە زیانی پێ دوورینەوەو ترسی ئەوە دایانی گرت لە ناوچەی دیکەش درز بدۆزنەوەو هەمان سیناریۆ دوبارە بێتەوە ,بۆیە ئەوانیش لە بەرامبەردا سیناریۆی پێچەوانەیان ئەنجامدا , بە ڕێك کەوتن لەگەڵ بەرامبەرەکەدا کە ئەویش بەعسە ((لە ٣١ ئاب سیناریۆی پێچەوانە ڕویدایەوە ینك بووە هاوپەیمانی ئێران و پارتیش ئەوجارە عێراقی هێنایە هەولێرەوە)). هیلتەرمان لەم بارەیەوە دەڵێت : لە تەموزی١٩٨٣دا,کە هێشتا شەرەکەی حاجی ئۆمەران هەر بەردەوام بوو, فەرەیدوون عەبدولقادری گەورە دانوستانکاری تاڵەبانی, کەوتە گفتوگۆی نارەسمی لەگەڵ ڕژێمداو کۆبوونەوەی لە گەڵ سێ بەرپرسی موخابەراتی عێراقدا کرد لە بنکەیەکی حدکا لە ناوچەی ئالانی ڕۆژئاوای سەردەشت لە ناو ئێراندا و دەست بەجێ بانگهێشتی بەغدا کرا, فەرەیدوون لە ماڵی قاسملوو لە بەغدا مایەوەو زنجیرەیەك لە گەڵ تاریق عەزیز و سەرکردە پایە بڵندەکانی تردا ئەنجامدا لە ئۆکتۆبەر و نۆڤەمبەردا –کارێکی ..... ل١١٩.

حاجی ئۆمەران دەرگایەك بۆ مفاوەزاتی ١٩٨٣ی ینك وبەعس

بەم شیِ‌ وەیە ئەم هێرشە هاوبەشەی پارتی و ئێران ,لە بەرامبەردا دژەكانیشی یەك خست و دەرگای بۆ رِێككەوتنی ینك و بەعس خۆش كرد ((هەرچەندە هەندێك پێیان وایە ئەم پەیوەندییە پێشتر زەمینەی خۆشە كرابێت)) , كلیلی ئەو رِێكەوتنە هێرشی حاجی ئۆمەران بوو ,پۆست هلتەرمان لەسەر زاری فەرەیدوون عەبدالقادرەوە دەگێرِێتەوە : ((لێرە بە دواوە پەیوەندیمان زۆر كۆك بوو, بەڵام كاتێ گەرِاینەوە بۆ بنكەكانمان لە دۆڵی جافایەتی, بە یەكترمان دەوت: بەرِاستی كورد بەد بەختە .هەموو دنیا پشتی عێراق دەگرێت لە دژی ئێران, كەچی ئێستا ئێمە برِیارمان داوە پشتی ئێران بگرین لە دژی عێراق- كارێكی ...... ل١٢٤.

بەعس چی پێیان وت و چۆن هەرِەشەی لێیان كرد ؟؟

بەعس لە دوای ئەو هاوپەیمانییە نا پیرۆزەی نێوان پارتی وئێران هوشیاری دایە هەموو لایەك , كە دەست تێكەڵكردن لە گەڵ ئێران هێڵی سوورە بۆ ئەوان , هەرچەندە كاك نوشیروان لە وەڵامی تاڵەبانیدا دەڵێت : ئەو هەرِەشەیەی تاڵەبانی باسی ئەكات ئەگەر بەو گەیشتبێت، بە من نەگەیشتوە، چونكە ئەو زەمانە بەعس هیچ رێگە ڵەیوەندیەكی لەگەڵ من نەبو تا ئەو هەواڵەم لێ بگەیەنێ، ئاغای تاڵەبانیش شتی وای بە ئێمە نەوتبو.. ئۆباڵی گوێنەدان بەم هەرِەشەیە، ئەگەر راست بێ، لە ئەستۆی ئەودایە.((لە هاوخەباتیەوە بۆ تەخوین-نەوشیروان مستەفا)).
بەڵام هەر بۆ خۆی بەرِێز كاك نەوشیروان لە چاوپێكەوتنێكی پێشووتری پێش ئەوەی ئەم جەدەل و وەڵام و وەڵام كارییەی لە گەڵ تاڵەبانی رِوبدات وتبووی : بە پێی قسەی نەوشیروان مستەفا ئەمینی جێگیری تاڵەبانی (لە چاوپێكەوتنێكی ساڵی١٩٨٣دا), تاریق عەزیز بە سەركردە كوردەكانی رِاگەیاندووە) (ئەگەر ئێوە یارمەتیمان بدەن هەرگیز لە بیری ناكەین, بەڵام ئەگەر لە دژمان بووەستنەوە ئەوەش هەرگیز لە یاد ناكەین و پاش ئەوەی جەنگ كۆتایی دێت, تێكتان دەشكێنین و هەموو گوندەكان بە تەواویی خاپوور دەكەین))-كارێكی ...... , ل١١٩.

هاوپەیمانیەتیەكی سەقەت !

مەلە كردن بە پێ‌ چەوانەی تەوژم , زۆر جار خنكانی كەسەكەی لێ دەكەوێتەوە , كوردیش بزووتنەوەكەی بەو هاوپەیمانییەتییە بەتاڵبوەوە لە بیروباوەرِە ئازادیبەخشەكەی و لە بەرامبەر تەوژمی جیهانیش خۆی بینییەوە .
لە بیرمان نەچێت ,رِۆژئاوا تا ساڵی ١٩٩١ بە بەهانەی مەترسی كۆمۆنیزم لایەنگری سەر سەختی ئاپارتاید بوو ((ئامەریكا, ئینگلیز ,ئیسرائیل ,فەرەنسا((١٩٨١)) , ریگان یارمەتی جەنگاوەرانی ئازادی ئەفغانی دەدا ((حكمەتیار و رەبانی)), لە بەرامبەر مەترسی سوور .بۆیە زۆر ئاساییە بە بەهانەی مەترسی پان ئیسلامیزمیشەوە پشتیوانی لە ئێراق كردبێت .بۆیە ئەم پەیوەندییە جگە لە ماڵ وێرانی هیچی دیكەی لێ شین نەبوو .
راستییەك خۆی حەشار داوە , ئەویش ئەوەیە ئێراق چەند لە بەرەكانی جەنگ تێك دەشكا , ئەوەندە زیاتر خۆشەویست دەبوو لای وڵاتان و پشتیوانی سەربازی و دارایی و دیبلۆماسی زیاتری لێدەكراو خێر و بەرەكەت بۆی دەباری , هەمووكارێكی چاوی لێدەپۆشرا , بەكارهێنانی هەموو چەكێك بۆی حەڵاڵ كرا ((. ... عێراق رِۆڵێكی بە كەڵكی دەبینی بۆ بەردەوامی پێدانی هاوسەنگیی هێز لە كەنداودا ,لای كەمەكەی شۆڵز لە پایزی ساڵی ١٩٨٣ ەوە دەیزانی كە عێراق چەكی كیمیاوی بەكار دێنێ – كارێكی كیمیاوی , ل٢٨٩)) .

((مافی مرۆڤ و بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی بە ڕێی خۆیان لە زۆر لایەنەوە بەرژەوەندیە سیاسی و ئابوورییەکانمان لەگەڵ ئەوانەی ئێراقدا هاوتەریبن " لە یاداشتێکی نهێنی ئەمەریکییدا نووسراوە ""بەشی ١٥ ئامەریکا و ئەنفال".(ئەنفال و ئامەریکا-سەمانسا پاوەر –و.بەختیار کەریم –بەشی ٢١ "کۆتایی "-٢٤-٩-٢٠٠٦ دەنگەکان).

ئا لێرەوەیە , ئەم لایەنە سیاسییانە هەر جارەی یەکێکیان , دوایش بە جووتە وچوار قۆڵی ((ینك,پدك,سۆسیالست, بزوتنەوە)) کورد گورگان خواردی دەکەن .

خۆشیان ئەوەیان هەر لە سەرەتاوە زایووە ((فەرەیدوون عەبدوالقادر دەڵێت: کاتێ گەڕاینەوە بۆ بنکەکانمان لە دۆڵی جافایەتی, بە یەکترمان دەوت: بەڕاستی کورد بەد بەختە .هەموو دنیا پشتی عێراق دەگرێت لە دژی ئێران, کەچی ئێستا ئێمە بڕیارمان داوە پشتی ئێران بگرین لە دژی عێراق-کارێکی کیمیاوی ,هیلتەرمان)).

تاڵەبانی کە بۆ خۆی دواترسەرکردایەتی شەڕی هاوبەشی ئێران-ینك ی کرد لە داستانی ڕزگاری دەڵێت : لەناو ئەو کێشمەکێشە سیاسی و فکرییەدا، سەرەڕای ئەوەی تاقیکردنەوەی زۆرمان لەگەڵ سەدامییەکاندا هەبوو، بەتایبەتی سیاسەتی سەدام لەجەنگی عێراق-ئێراندا، سروشتی فاشیانەی ڕژێم ئاشکرا دەرکەوتبوو، دەریش کەوتبوو کە ئەم فاشیستانە لەهیچ تاوانێك نەدەسڵەمینەوە، مفاوەزاتەکەشمان لەگەڵ ڕژێم ساڵێك بوو بەهۆی شۆڤێنیەتی بەعسی سەدامی و تەکنەلۆژیای جەنگی و فشارە ئیقلیمیەکە، شکستی خواردبوو، ئەو هەموو ڕاستیانەمان دەزانی، بۆیە دەبوو ژیرانەتر هەڵبسوڕێین و کەمترین لاساو بدەینە دەست فاشیەکان، کەچی لەوکاتەدا، نەك نەمانتوانی جیاوازیەکان و هەڵەکان سەبارەت بە سکرتێری کۆمەڵە کەم بکرێنەوە، بەڵکو ناوبراو ناکۆکیەکانی لە مەیدانی سیاسەتو فکرەوە، گەیاندە ئاستێکی ترسناك، ئەویش بواری عەسکەرییە، دەقی تەواوی قسەکانی تاڵەبانی لەسەر نەوشیروان مستەفا بڵاوکرایەوە-٢٦-١٢-٢٠٠٩.

هیومان ۆچ لە درێژەی ڕاپۆرتەکەیاندا هۆکاری کۆمەڵکوژی بارزانی و ئەنفالکراوەکان بە هاوشێوەی یەکتر دەناسێنن : لە گەلێ ڕووەوە , عەمەلیاتی ساڵی ١٩٨٣ ی بارزانییەکان دەسپێکی ئەو تەکتیکە بوو کە لە مەودوا بە ئەندازەیەکی هێجگار گەورەتر لە سەردەمی پەلاماری ئەنفالدا بەکارهات ٥ .

لە ڕوی مۆتیڤ و چارەنووسی مرۆڤەکانەوە .

نەك هەر ئەزموون لە ڕابردوو وەرنەگیرا , بەڵکە دواتر ویستیان مێژوو دوبارە بکەنەوەو شان بەشانی ئێران هێرش بکەنەوە سەر هەمان دەڤەر (لە نێوان قەڵادزێ و هەڵەبجە و حاجی ئۆمەران سەرکردایەتی لەسەر هەڵەبجە گیرسایەوە) (کارێکی ژەهراوی-پۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنە - ل ١٤٨)) .

بێشك هەموو سیاسییەکانی ئەو کات , ئەوانەی بەشداری ئەو گفت و گۆیانە بوونەوسەپرتیانکردووە و واژۆیان لەسەر پەیماننامەی شەڕە هاوبەشەکان کردووە , یاخود فەرماندەی مەیدانی بە پراکتیزە کردنی ڕێککەوتننامەکان بوونە , یان لە بڕیاری سیاسیدا بوونەو نقەیان نەکردووەو سەری ڕەزامەندییان بۆ لەقاندووە , دەبێت هەموو بە کۆمەڵ , ئاوی ئەو بیرە نۆش بکەن , کە بۆ یەکیان لێ داوە , بەشی خۆیان لەو سکانداڵە سیاسییە بخۆنەوەو لە کێڵگەکەی پشکی خۆیان بدورنەوە . ئەوەی ڕونە بردنەوە هەزاران باوکی هەیە ,دۆڕانیش زۆڵە و هەموو باوکەکان خۆیانی لێ بێ بەری دەکەن.

کەی دان بە ڕاستییەکان دەنێن؟

نابێت مێژوو , بەتایبەت ئەو چرکە ساتانەی خوێنی قوربانیانیانی لێ دەتکێت , لە خزمەتی سیاسەتی باڵادەستدا بنووسرێتەوە , نابێت مێژوو نووسان و توێژەرەوان بە پێی ڕەوتی ئاو مەلە بکەن , مێژوو وەك ئەوان چۆنن دەنووسرێتەوە, نەك ئەوان چۆن سەیری خۆیان دەکەن وگەرەکیانە, ئێستا پێوستمان بە مێژووە ڕاستییەکەیە بنووسرێتەوە, پێویستە مێژووە تاڵەکان ,ئەوانەی پڕن لە هەڵەو تێکشکان وەك

خۆی باس بکریَت , ئەگەر باسکردنی تاڵییەکە بە نرخی ژیانیش تەواو بیَت .نەك چیرۆکی خەیاڵی لە خزمەت سیاسییەکان بهۆنریَتەوە .میَژووی ئیَمە پڕە لە فەزیحەی سیاسی , فەزیحە تەنها کارە ژێر بە ژێرەکان نییە ,بەڵکە ئەو کارانەیە بە ئاشکرا کران وکەسیش باسیان ناکات .
٢٧ ساڵە ئازاری ویژدانی خۆیان ئەدەن ,لەبەر ئەوەی دان بە راستییەکانی ئەم هەڵەیە نانیَن و ڕاستییەکان ئازاد ناکەن, هیَزی ئاشتی پاریَزی هۆڵەندی تەنها کەمتەرخەمی کردووە لەپاراستنی بۆسنییەکان , دادگایی دەکریَن بە تاوانی جەنگ .
تا ئیَستا ئینکاری ئەم هەڵە گەورەیە دەکریَت , ئەمە پیَویستی پیَداچوونەوەی ویژدانە ,پیَویستی بە نەعلەت بارینە لەو شیَوازە کارە سیاسییە.
شکستی کورد تاکو ئیَستا لەوەوە سەرچاوەی گرتووە , کە ئەزموون لە ڕابردووە تاڵەکان خۆی وەرناگریَت , بەڵکە دەشیان شاریَتەوە و زانیارییەکان زیندانی دەکات, دواجار لەچرکە چارەنووس سازەکاندا دوبارەیان دەکاتەوە .ڕەوایەتی دان بە هەڵە میَژووییەکان , پاکانە هیَنانەوە بۆیان و دان نەنانە بە ڕاستییەکان , ڕەوایی دانە پیَی و تاوانی مەزنە بەرامبەر بە میَژوو و قوربانیان .
با درۆزن نەبین بەرامبەر بە میَژووی رابردووی خۆمان , باجی هەڵەیەك نەدەین
بەرپرسیارییەتیەکەی دەکەویَتە ئەستۆی کەسانیَك , هەموو میَژووی خۆیان بەپاکیزەیی دەناسَنن و هەڵە لەڕابردوویان وجودی نییە.
سەرکردایەتی کورد ناوەندی یادگەی کورت بینە,هاوکات لە شاردنەوەی راستییەکان و دوبارە کردنەوەی سکاندالەکان شارەزایە.
با لە زمانی بەڵگەنامەکانەوە , لە راستی واقعی ئەو رۆژگارەوە قسە بکەین. وتنی راستییەکان و دان نان بەهەڵەکانی ڕابردوو , قسەکردن لە پیَگەی حەقیقی خودەوە , داوای لیَبوردنکردن لە قوربانیان و قەرەبووی زیان لیَکەوتووان ئەرکی لایەنە بەر پرسەکانی ئەو کاتە .زیان لیَکەوتووانی هیَرشی حاجی ئۆمەرانیش گوندنشینانی ناوچەکە , بنەماڵەی ٨٠٠٠ بارزانییە . ((سەرکەوتوترین کەسانی دنیا ئەوانەن لە هەموویان زیاتر وەلامی ڕەد بیستووە -ل٢٧٧,سەرکەوتنی بیَ سنور لە ٢٠ ڕۆژدا-ئەنتۆنی رابینز,و.عەبدوڵای حەسەن زادە -٢٠٠٩چاپخانەی رِۆژهەلات)) , وەلیَ سەرکردەکانی ئیَمە نایانەویَت وشەی ڕەد و وەڵام ببیستن.
پارتی ناتوانیَت بە پاساوی بارزانی بوون خۆ لە داوای لیَبوردنکردن و قەرەبووکردنەوەی ئەو ٨٠٠٠ بنەماڵەیە دەر بکات , کیَشکە کیَشەیەکی ئەخلاقی و ویژدانی و یاساییە نەك عەشایەری .
پیَویستە بەرپرسیارَتی پەلاماری حاجی ئۆمەران لە لایەن پارتییەوە بگرترایەتە ئەستۆ ,بۆ ئەوەی لیَوەی فیَر بونایە و دوبارەیان نەکردایەتەوە , وەك بینیمان کە کردیان و دوبارەشیان کردەوە , وەکئەوەی فرچکیان پیَوەی گرتبیَت
ئەزموونی سەرنەکەوتوو پیَویستی بە شیکردنەوە هەیە نەك شاردنەوە وداپۆشین ,پیَویستە لیَکدانەوەی هەمەلایەنەی لەسەر بکریَت , پیَویستە بە بۆچوونی نویَوە سەیری ئەو ئەزموونە شکستخواردووانەی رابردوو بکردریَت ,هەموو ئەزموونیَك بە نرخە بۆ مرۆڤایەتی ئەنجامگیری لیَکدانەوە و لیَکۆڵینەوە لە سەری, شیکردنەوەی ئەزموونەکان رابردوو باشتر کەسە سەرکەوتوو و شکست خواردووەکان دەناسیَنیَت بە میَژوو .
شکست هیچ کات لە ئاسمانەوە نابارِیَت , هەموو کات ئاکامگیری کارە ((ناپلیۆن هیَل دەلَیَت : سەرکەوتن جار جارە بە هەل دەرِەخسیَت, بەڵام شکست و دۆڕان هۆکاری هەیە ,کەواتە دەبیَت هۆکارەکانی شکست و دۆڕان لە خۆماندا لە ناو ببەین ((ل٤٦-٤٧ - زیادکردنی توانای زیرەکی – ئاوات نەسرواللە-چاپخانەی چوار چرا-٢٠٠٩)) , بەڵام سەرکردایەتی کورد هەڵەکان لەناخی خۆیاندا ,لە رەحمدانی سیاسییان پەروەردەی دەکەن.
هیچ تاوانیَك لە گەڕان و خویَندنەوەی نویَ و رەخنە گرتندا نییە بۆ کارەساتەکانی رابردوو ,بەڵکە شاردنەوەیان تاوانە بەرامبەر بە میَژوو . گرنگترین ڕیَگا بۆ گۆڕینی شکستەکان بۆ سەرکەوتن ئەوەیە هەڵەکان خەینە ژێر پرسیارەوە .

بۆ ئەوەی سەرکەوتوو بین , پێویستە بەردەوام کارەکامان هەڵسەنگێنین وراڤەیان بکەین و رۆچینە بنج وبناوانیانەوە ((یەکێ لە تایبەتمەندییەکانی هاوبەشی مرۆڤی سەرکەوتوو, هەڵسەنگاندنی هەمیشەیی و نایابی ئەوانە ((ل١٧٢.هەنگاوی بچووك بۆ سەرکەوتنی گەورە -ئانتۆنی رابینز , و.محەمەد شەهدی -دەزگای چاپ و بڵاوکراوەی رۆژهەڵات ٢٠١٠)) .
ئەگەر هەڵسەنگاندن بۆ هێرشی حاجی ئۆمەران بکرابایە ,ئەنجامەکانیان بزانیایە , چما جاریکی دی نغری هەڵەو کەمو کورِی نابونەوەو گەلیان تووشی ئەو هێدمەگرتنە ناکرد , ئەوا هەمان هەڵە لە ئەنفال و هەڵەبجە بەکاری هاوبەش لەگەڵ ئێران دوبارە ناکرایاتەوە ,کورد وتوویەتی ((ئەگەر یەکەمجار تووش بووم خوا خەتا بارەکەم بگرێت, ئەگەر جاری دووەم تووش بووم خوا خۆم بگرێت.))
.
دەتوانرێت کەوتن و هەڵەکان بگۆردرێن بەسەرکەوتن , ئەگەر مامەڵەی بەرپرسانەی لەگەڵدا بکرێت ((سەرکەوتن ئەنجامی بریاری باشە, بریاری باش ئەنجامی ئەزمونە و ئەزمونیش بەردەوام ئەنجامی بریارێکی خراپە - ل١٠. هەنگاوی بچووك بۆ سەرکەوتنی گەورە -ئانتۆنی رابینز ,و.محەمەد شەهدی -دەزگای چاپ و بڵاوکراوەی رۆژهەڵات ٢٠١٠)) .
جۆرج سانتیانا راستی کرد کە وتی((ئەو کەسانەی کە ناتوانن رابردوو وەبیر خۆیان بێننەوە, تاوانبارن بە دووبارە کردنەوەی - ل١٣٢.نهێنی سەرکەوتن لە ژیاندا-برایان ترێسی ,و.محەمەد شەهدی ,دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی رۆژهەڵات ٢٠٠٩)) . رێك ئەو وتەیە لە کوردستاندا بەردەوام دووبارە دەبێتەوە ,کارەساتەکان وەك خۆیان دووبارە و دەبارە دەبنەوە .